

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
ИҚТИСОДИЁТ
УНИВЕРСИТЕТИ**

**ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ФАНЛАР
АКАДЕМИЯСИ**

**ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ БОЖХОНА
ҚЎМИТАСИ
БОЖХОНА
ИНСТИТУТИ**

**“ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЁТИНИНГ
ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНИШИ ДОИРАСИДА
ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТНИ ДАВЛАТ
ТОМОНИДАН ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ”**

**мавзусида республика илмий-амалий анжумани материаллари
тўплами**

Сборник материалов научно-практической конференции на тему

**“АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА”**

Тошкент шаҳри, 2019 йил, 24 апрель

*M. Raimjonova, Jahon iqtisodiyoti
kafedrası dotsenti, i.f.n.,
A.A. Abruyev, MO-63 guruh talabasi,
TDIU*

O‘ZBEKISTONDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY USULLARDAN FOYDALANISH (KANADA MAMLAKATI MISOLIDA)

Bugungi kunda mamalakatimizda tashqi iqtisodiy faoliyatni samarali boshqarish uchun tashqi iqtisodiy aloqalarni to‘liq aks ettiruvchi va mamlakat reytingini oshiruvchi amaliy ishlar keng amalga oshirilmoqda. Tashqi iqtisodiy aloqalar deganda, asosan, tovarlar va xizmatlar eksporti va importi, xalqaro moliyaviy operatsiyalar, xalqaro shartnoma bo‘yicha xorijda ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanish, ishchi kuchi migratsiyasi va xalqaro turizm harakati, shuningdek, xalqaro faoliyatning boshqa yo‘nalishlari tushuniladi.

Bundan tashqari mamalakatimizda tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish borasida tegishli qonun hujjatlari qabul qilingan bo‘lib, 2000-yil 2-maydagi “Tashqi iqtisodiy faoliyat to‘g‘risida”gi¹⁰¹ 31 moddadan iborat PQ-77-II-sonli Prezident qarori qabul qilindi.

Ko‘rinib turibdiki, mamalakatimizda yaratilgan imkoniyatlar, me‘yoriy hujjatlar mavjud, lekin bu yetarli emas, chunki mamalakatimiz iqtisodiyotini yanada rivojlantirish va ochiqqligini taminlash uchun ko‘plab amalga oshirish kerak bo‘lgan ishlar to‘ribdi. Bilamizki, mamalakatdagi tashqi iqtisodiy faoliyat yaxshilanishi uchun, avvalo, mamlakatning ichki muhiti talablarga javob beradigan holda bo‘lishi kerak.

Rivojlangan mamlakatlar va jahon iqtisodiyotiga e‘tibor na‘zar tashlasak, bu davlatlarning o‘z uslublari va o‘z strategiyalari mavjud. Bu mamlakatlar milliy iqtisodiyotini va tashqi iqtisodiyotini o‘rganish davomida O‘zbekistonning tashqi iqtisodiyoti va uning rivojlanishiga na‘muna bo‘ladigan davlatlar mavjud, shu sababli, jahonning eng rivojlangan mamlakatlaridan biri sanaluvchi Kanada davlati misolida O‘zbekistonning tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirish kerak bo‘ladigan xususiyatlarni ko‘rib chiqamiz.

Avvalambor, Kanadaning tashqi iqtisodiy faoliyatiga katta ta‘sir o‘tkazadigan eksport va import jarayonlarini kuzatamiz. 1-jadvalga e‘tibor

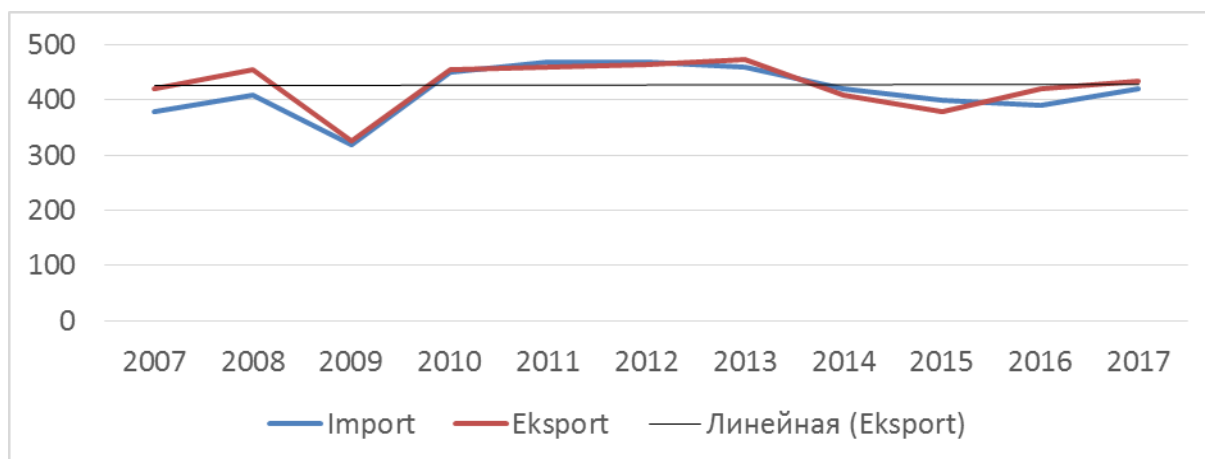
¹⁰¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2000-yil 2-maydagi “Tashqi iqtisodiy faoliyat to‘g‘risida”gi¹⁰¹ PQ-77-II-sonli qarori. www.lex.uz

qaratadigan bo‘lasak, 2017-yilda mamlakatda eksport hajmi 421 mlrd. AQSh dollaridan ortiqni tashkil qilmoqda, bu ko‘ratkich mamlakatdagi ishlab chiqarishi, xizmat ko‘rsatish va boshqa ko‘plab sohalarning rivojlanganligidan darak beradi.

1-rasm. Kanada eksporti, mlrd. AQSh dollari

Kanadaning import jarayonlarini kuzatadigan bo‘lsak import 2017-yil bo‘yicha 432,5 mlrd. AQSh dollarini tashkil qilyapti. 2-jadvalda ko‘rinadiki, oxirgi yillarda import hajmi eksport hajmidan oshib ketyapti bu esa Kanadaning ichki iqtisodiyotidagi omillarning ta’sir qilishi bilan izoh keltirishimiz mumkin.

2-rasm. Kanada eksporti-importi, mlrd. AQSh dollari

Ikkinchi tomonda mamlakatda import tovarlar uchun yaratilgan bojxona va soliq imtiyozlarini hisobga olish zarur. Bundan tashqari

Kanadaning tashqi iqtisodiyotini rivojlantirishga yordam beruvchi omillardan biri xorijda tahsil olayotgan talabalarning soni ko'pligidir. Bu talabalarning 80 %dan ko'proq qismiga davlatning o'zi homiylik qilmoqda va bundan kutiladigan natijalar talabar xorijiy korxonalar va xorijiy investorlarni Kanada iqtisodiyotiga maksimal darajada jalb qilishga yordam berishlaridir.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, olib borilgan tadqiqotlarimiz asosida Kanada davlatida tashqi iqtisodiy faoliyatni shakllantirish va unda zamonaviy axborot texnologiyalari sohasida erishilgan innovatsiyon yutuqlarni faol joriy etish borasidagi amaliy tajribalartiga tayangan holda respublikamiz tashqi iqtisodiyotini ham zamonaviy usullardan foydalangan holda transformatsiyalash va quyidagilarni amalga oshirishni maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz:

– mamlakatimizda eksport-importni yanada rivojlantirish uchun rivojlangan mamlakatlar miqyosida o'quv amaliy sayohatlarni tashkil qilish lozim. Bu guruh azolari asosan mamlakatimizdagi korxona va firmalar xodimlaridan tuziladi. Quydagi dasturdan kutiladigan natijalar mamlakatimizda faoliyat olib borayotgan korxonalarning raqobatbardoshligini va jahon bozoridagi mavayini oshirish, jahondagi yirik kompaniya va korporatsiyalar bilan ikki tomonlama shartnomalar tuzish kabi vazifalarni amalga oshirishi mumkin;

– Kanada iqtisodiyotidagi yana bir o'zgarishlardan biri naqd pulsiz iqtisodiyot tizimi joriy etilgan bo'lib, mamlakatimizda ham tashqi iqtisodiy faoliyatning rivojlanishi, xorijiy investorlarning moliyaviy xavfsizligi taminlash va xorijiy investorlarning mamlakatimiz iqtisodiyotiga bo'lgan ishonchi ortishi uchun bu tizimni takomilashtirish zarur.

*Н.Х. Махкамов, докторант
Института прогнозирования и
макроэкономических исследований*

НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННО-СБЫТОВЫХ ЦЕПОЧКАХ

Глобальные производственно-сбытовые цепочки преобразуются в результате растущего спроса и новых возможностей промышленности в развивающихся странах, а также волны новых технологий. Отметим самые основные тенденции.

1. Производственно-сбытовые цепочки производства стали